

Martina Ursuegi-Huguenard-Huguenard

PILOTAGILE SINADURADUNA

MEMENTO TZARRAK PASATU DITUT BAINA ERREUSITU DUT NIRE BIZIA

Hogeita hamazazpi urtez izana da pilotagile, oraindik orain erretretan sartu den artio. Badiote, eta ez diote dohainik eta alferretan, pilota bat ikusiz batera jakiten ahal dela Martina Ursuegi-Huguenardek egina den. Dakitenek badakite, pilotan izena ezarri beharrik ez du Martinak, larrua josteko puntu fina du sinadura.

 MIEL A. ELUSTONDO ZALDI ERO

Nola hasi zinen pilota josten?

17 urtetan utzi dut eskola, eta sartu naiz etxe batean, haurrez okupatzeko —baziren hiru haur—, eta etxeaz eta jatekoaz ere okupatua nintzen. Sasoi hartan, etxeko nagusiak makina bat egin zuen, pilota egiteko. Turbomecan aritzen zen lanean, abioien usinan, Tarnosen (Lan-dak) eta Angelun. Bazuen postu handia eta ibiltzen zen eskuin-ekzker, Parisen eta bertzeetan, eta bazuen aski, baina, hala ere, maite zuen gauzak xerkatzea, eta hala egin du pilota egiteko makina hori. Horretarik partitu da ene afera, zeren haurrak handitzean etxe hartan ez zuten ene beharrik, baina nagusiak

galdetu ninduen ea nahi nuen lan egin pilota munduan. Berezia izanen zela lan hura. Eta erran nion baietz: “Entseatuko naiz!”. Pilota mundua ezagutzen nuen, banuen otto bat, aritzen zen pixka bat pilotan, eta segitzen nituen partidak. Baina, bertzenaz, josteko lanak-eta, has-tetik ikasi ditut denak!

Eta pilota egiten hasi zinelarik, gogoan duzu lehenbiziko egun hura?

O, ba! Zeren eta ametsak eta guziak eginak ditut! Amets onak, eta tzarrak, bietarik. Nahi nuen ene lana ongi egin. Gustatzen zitzaidan jostea eta hori dena, baina ez nekien nola egin pilota,

eta gostarik gosta nahi nuen nire lana ongi egin, eta gauaz buruan ari nintzen: “Hola egin behar dut..., hala egin behar dut”. Gauaz etortzen dira gauzak! Eta, hola, nagusiak erakatsi zidan, eta ikasi nuen pilota josten, xixilka. Nagusiak berak emazte batekin ikasi zuen, eta niri gordezka erakatsi ninduen josten.

Zergatik ibili behar zuen gordezka?

Nagusia isila zen, ez zuen maite gauza erakastea, “hau eta hori eta hura egiten dut”, ez, isila zen. Lehenbizi, nagusiak erakatsi zidan, eta, gero, ikusiz pilota jostea lortzen nuela, ekarrarazi zuen emazte bat, hura nor zen niri erran

Martina Ursuegi- Huguenard

SENPERE, 1961

Pilotagile artisau, eta artista. Ez alferretan du ezagun berak josi pilotak, bateko puntu eta bertzeko hari. Ez du unibertsitate ikasketarik egin, baina erreusitu du bizia. Arrakasta lortu du, Jean Batitta Elizanbururen harako hura bere moldera egina: “Badut andrea, badut semea, badut alaba ere nik; osasun ona batetik, ontasun aski bertzetik, zer behar dut gehiago nik?”. Halaxe Martinak.

gabe. Baina gauzak jakiten baitira, jakin nuen emazte hura pilotagilea zela Donibane Lohizunen, esku-huskako pilotak egiten zituen. Nire aita aritzen zen baratze garbitzen, eta justuki joaten zen Donibanerat emazte horren etxera. Hola jakin dut nor zen! Eta hark jakin zuen ni nor nintzen ere! Zeren nagusiak ez zuen deus erran nahi inori, baina ez dakit zertako ez, zeren nik atxikitzen nituen sekretu guziak. Hala egin dut ene bizian, etxe hartan haurrez okupatu nintzenean, eta berdin hemen [Eskutik pilota lan-tegian].

Nor zen, bada, pilota josten erakatsi zizun emazte hura?

Kuplea zen, bikotekidea, eta ez zuten haurrik, segidarik ez. Mendiaga ziren, eta jaun-andreak aritzen ziren pilota egiten. Senarrak pilotak muntatzen zituen, eta andreak josten. Bizi guzia pasatu zuten hola, Donibane Lohizunen, baina uste dut Hazparnen ere bazirela Mendiagak. Ez naiz segur. Esku-huskako pilotak egiten zituzten, fama handia zuten. Gu hasi ginen paleta eta joko-garbi pilotak egiten, eta egun batez nire nagusiak proposatu die Mendiaga haiei beren sekretua erostea. Behar da jakin pilota egiten, bada sekretu pittin bat, ez handi-handia, baina badira gauza ttikiak kontatzen ez direnak. Pilota egiteko sekretua bada, eta bakotzak badu berea.

Bakoitzak berea duenez, zuk ere zeurea dukezu... Ez dakit zer kontatzen ahal duzun.

Lehen baziren ainitz pilotagile, eta sekretua ez pasatu nahiz, eraman dute zultura! Zenbait jendek, erosi du pilota egiteko sekretua, pagatu du, jendeek ez baitute hola eta hola ematen! Baina hori ez da bakarrik pilota munduko gauza, ainitz gauzatan bada hori! Eta domaia da! Norbaiti erakastea, transmisioa, eta, gero, horren gainean gauza berriak ekartzea, handia da. “Ikasi dut horrekin, baina nik ere ekarri dut pitta bat”. Hola eginez, gauzak hobekitzen dira. Baina ainitzek ez du berdin pentsatzen, eta ez nehoi pasatu nahiz, atxiki du sekretua. Domaia da!

Sekretuak sekretu, bakoitzak berea. Eta, erraten ahal diren sekretuetan, zein dira pilota ona egiteko baitezpadakoak?

Hasteko, laneko material ona behar duzu, eta, gero, pilota nola muntatzen den ikusi behar da, zein pilota egin behar den. Klase ainitz baduzu: paleta, joko-garbi, esku-huska, eta bakoitzak baditu klase gehiago ere: umeak, kimuak, gaztetxoak, gazteak, helduak... Eta pilota denek ere badute beren pisua, eta elementu guziki! Gomak badu bere pisua, artileak ere bai, larruak ere bai... Bakoitzak badu bere pisua, eta pilota osoak egina badu bere pisua ere. Erdian, egiten duzu nahi duzuna. Nahi baduzu pilota goxo egin, gutiago tiratzen duzu goma, eta nahi baduzu azkarra egin, gehiago tiratzen. Baina materialak egiten du ainitz. Ez bada ona, ez du balio. Manatzen duzularik hamar kilo artile, ez dakizu nola helduko den. Batzuetan, ongi, bertzeetan ez. Hara, pilota egiten dugunok erdian gara: materialaren eta jokalarien artean. Erdian gara, eta zaila da, eta, hala ere, behar da erdi hori atxiki!

Probatzen dituzue pilotak?

Ematen ditugu entseatzeko pilotariei, eta haiek erraten dute bata edo bertzea: “A, klaska ez du aski!”, soinua, erran nahi baita. “Murruan ez da ateratzen... Zolan ez da lehertzen...”. Pilota egitea ez da erraz.

Xixila hasi ginen, erran nahi baita, trankil. Hastapenean, erdizka aritzen nintzen etxe hartan lanean, eta, bertze

erdizka, pilota josten hasi nintzen. Sei hilabete edo urtea bi lanetan segitu nuen eta, gero, ikusiz pilota onak egiten genituela, eta lana emendatzen zela, utzi dut etxea eta segitu dut pilota egiten. Hastetik maite ukan dut pilota egitea. Eskulana maite dut, ainitz.

Maite ukan duzu pilota egitea, erran duzunez. Eta partidak ikustea?

Bai, maite nituen Olaizola-eta horiek denak, izigarriak dira. Eta maite nuen ainitz Irujo, gelditu da, obligatua baitzen.

Partida ikusten duzularik, pilotarien jokoa ikusten duzu, ala pilota nola korritzen den?

Kar, kar... pilota nola korritzen den, pilotaren bizitasuna, punpa... Entseatzen gara beti berdin ateratzen pilota guziak, baina beti bada hau biziagoa, hura azkarragoa, honek punpa du halako, bertzeak klaska halako... Eta, hala ere, bada jokalariek pilota eskuan hartu eta ukaiten duten sentimendua: "Pilota hau ez dut ongi sentitzen eskuetan!". Sentimendua da! Jokalariek hola erraten dute, sentitu behar dutela pilota! Klaska, punpa... dira lehenbiziko kriterioak, baina, gero, eskuetako sentimendua duzu, eta hori larruak egiten du. Badira larru ezberdinak, goxoak batzuk, gogorrak bertzeak, eta hor da pilotaren diferentzia, sentimendu horretan da dena. Jokalariak behar du pilota sentitu.

Ainitz dakien pilotari zailduaren afera duzu hori.

Ez, ez. Hona heldu zaizkigu haurrak, ateliera ikusterat, eta ematen dizkiegu lau pilota: "Hautazazu, hautazazu!". Lauak pasatzen dituzte, lauak jotzen, eta erraten dute: "Hau sentitzen dut ona!". Goxotasuna da, edo ez dakit, baina sentitzen dute. Eta, ainitz, larruak ematen du hori. Ahuntza da guk pilotari ematen diogun larrua. Esku-huskakoa goxoagoa egiten dugu, ezker-paretakoa gogorragoa,

baina, hala ere, bere goxotasuna atxiki behar du. Eta larrugileak ez badu lan ona egiten, guk ez dugu lan ona egiten ahal. Eta jokalariak hor dira, eta makilarekin etortzen dira! Kar, kar...

Artisauaren lana duzu, hor bada artea.

Pilotagilea ez da hola eta hola egiten, bada prozesu bat, eta bataila ainitz ere badira artilearekin, larruarekin... Hogeita hamazazpi urte egin ditut pilota egiten, eta bataila ainitz ukan ditut, oroz gain hastapenean: ez nuen larrua ezagutzen, eta behar duzu josten ikasi, behar duzu jakin larrua zenbat tiratu behar duzun... Batzuetan, larrua azkar delarik, ez du balio ainitz tiratzea. Bertzean, xuhurrean etorriko zaizu, eta orduan behar duzu jakin zenbat tiratu eta zenbat ez. Ez baduzu lana ongi egiten, pilotak gibeletatik etortzen dira. Horrek ere min egiten du. Beti ez da materialaren falta, nirea ere izaten ahal da, zeren egun horretan beharbada josi ditut bortz pilota baina nire izpiritua ez zen lanean, eta pilota jostean behar da lanean kontzentratu. So behar duzu pilotari, ez duzu burua soberra altxatu behar! Kar, kar...

Beste enpresarik ere bada pilota egiten Euskal Herrian...

Bai, bakoitzak berea egiten du. Hemen [Senperen gaindi] badira biga, bertzea

ZUGARRAMURDI

"Aitaren partetik, aitatxi-amatxi Zugarramurditik heldu dira. Nire senarra da Huguenard, baina Ursuegi ematen dut lehenbiziki, gauza horrendako. Gerla zelararik pasatu ziren Ursuegi haiek Zugarramurditik Sararat, eta nire aita Saran sortu da. Beraz, erdi saratarra naiz. Baditut asko familia alde honetan Donapaleun-eta, eta nire lanarekin erakatsi badela norbait, ursuegitarra, pilota munduan. Ursuegi, usoa da, erran nahi baita, ibilkia denetan".

NESKAK

"Orai badituzu neskak pilotan ere. Eta horiek piztu dute kuriositatea. Errugbian bezala. Lehen denak mutikoak ziren, orai neskak ere badira, eta jendea joaten da haien errugbi partidak ikusterat, neskak jokalariek baitira, ez borrokalariek. Hori da diferentzia. Emazteekin jokoa ikusten duzu, badira zaflako batzuk ere, baina guti. Pilotan, emazteak aritzen dira marmarika beren buruari! Ez dute erranen beren falta dela, ez: 'Pilota ez da ona, huts egin dut baina pilotak du defota!'".

Azken hitza

SINADURA

"Puntu finak egiten ditut, haria ongi gordetzen... Badut nire teknika, bakoitzak berea du, eta atxematen ahal da: 'To, pilota hau Martinak egina duzu!', erraten dute. 'Bertze pilota hori... ez dakit'. Kar, kar..."

1990ean sortua

BRINTZA
AHOLKULARITZA · CONSULTORIA

Aholkularitza zerbitzu
ezberdinak eskaintzen ditugu:

- Zerga-ordainketak
- Merkataritza
- Kontabilitatea
- Legedia
- Lan esparrua

Urbieto, 15. Hernani.
943 33 12 67
Brintza.com

NEURRI HANDIKO MEKANIZAZIOA

EZIAGO POLIGONOA, 21
HERNANI

info@talleresmitxelena.com
www.talleresmitxelena.com

duzu Landetan, eta Hegoaldean ere badira gehiago. Ni, oraiko Eskutik lan-tegian aitzin, bertze batean aritu naiz lanean, Senperen berean, Punpa en-presan. Lehenik, nagusi zaharrenekin [Mendiaga] egin nuen lan hogeit urte. Ondotik, nagusi berriak hartu zuen en-presa eta hamar urte egin ditut hare-kin. Eta hamar urte egin ondoan, kan-porat pusatu nau.

Kanpo eman zintuen? Zendako?

Behar da jakin enpresa eramaten, behar da jakin langileekin nola izan, eta behar da jakin dirua sartzen. Ez du balio lan egitea ez baduzu dirua sartzen. Eta lehengo nagusi horrek ez du aski kasu egin diruari. Zozokeria da hori enpresa duzularik! Ni langileetarik zaharrena nintzen, lehenbizikoa, eta kanporat pu-satu nau. Entseatu da ni enpresari huts eginarazten, ni kanporatzeko. Filmatu nau nola egiten nuen lan, kamera ere bazen langileen lana kontrolatzeko, eta behatzen zuen zenbat denbora ematen nuen pilota josten... Eta, hor, kraska-tu dut. Zainak hartu zaizkit eta "aski!", egin dut. Medikuekin mintzatu naiz, lanetik partitzeko. Badira zazpi-zortzi urte.

Gaizki pasatu zenuen...

Bai, ez nintzen ongi, ez. Zainak eri ni-tuen, ez nuen gehiago pilota nahi, ez ikusi ere. Pilota partidarik ez nuen so egiten. Semea ere aritzen zen pilotan, baina ez nintzen ikusterat joaten, dis-gustatua. Eta zulo horretarik atera naiz, itsasoarekin.

Itsasoarekin?

Bai. Denbora tzarra delarik itsasoa ha-serrean da, eta harat nahi nuen. Sena-rrak, bertzalde, nahi zuen denetarik ere niri ongi egin, eta berari erraten nion: "Eramanen nauzu itsasorat?". Eta autoa hartzen zuen eta eramaten ninduen Donibanetik [Lohizune] Hen-daiaraino, beti kostan. Eta autotik ater-razten nintzen itsasoaren indarraren xerka, eta itsasoak eman didan indar horri esker atera naiz zulotik. Maite dut itsasoa, ur hori ikusten duzularik arroken kontra joz bortizki. Haren in-darra! Horretarik atera naiz. Ez nuen pilota gehiago egin nahi. Nahiago nuen menaia egin, etxean zerbait egin.

Baina azken zazpi urteak pilota egiten ari izan zara berriz.

Bai, etxean nintzen, eta, egun batez,

telefonoa. Sasoi hartan ez nuen arra-posturik ematen, baina nire senarrak: "To, Martina, zuretake da!". Ellande [Alfaro] zen telefonoan, Eskutik lan-tegikoa. Banekien hasia zela pilota egiten, behar genuela mintzatu erran zidan. Eta hola partitu da gure harre-mana. Eta badakizu zer pentsatu nuen, zer sentitu nuen memento hartan?... "To, pasaraziko dut nire jakina!". Ez nuen pilota mundutik partitu nahi nire jakinarekin, nahi nuen pasarazi nor-baiti. Hor sentitu dut: "To, orai da me-mentoa!". Eta hola.

Eta horrelaxe egin duzu zure azken bidaia hau, zazpi urte hauek, erretreta hartu arte.

Bai. Ellandek eta biok elkar ikusi ge-nuen, mintzatu genuen. Ez zuen maki-narik, dena eskuz ari zen. Egun batez, izan zuen galde bat, hogeita hamar pilota. Nahi zuten jakin zer preziotan egiten ahal genuen lana. Kalkuluak egin genituen eta igorri genuen gure dibisa. Ez genuen uste hartuko zutela, baina hartu zuten! Joko-garbi eta esku-huska pilotak egiten hasi ginen, baina bertzeak egiterat ere entseatzen ginen. Hola pasatu da. Ainitz eman diot Ellan-deri [Alfaro], baina berak ere ainitz eman dit! Gure pilotak, poliki-poliki, onak egin ditugu! Ellandek berarekin hartu ninduen eta zazpi urte da be-rarekin ari naizela. Eta orai, utzi dut! Kar, kar...

Zure jakina edo jakitatea transmititu duzu, nahi zenuen moduan.

Bai, nire jakina pasatu dut Ellanderi, eta nire tokia hartu duen pertsonari. Behar nuen pasatu, eta egin dut, eta kontent naiz. Nire lanak balio izan du. 17 urtetarik utzi nuen eskola, ez nuen diplomarik, baina hala ere nire bizia erreusitu dut. Memento tzarrak pasatu ditut, baina kontent naiz, erreusitu bai-tut nire bizia: erreusitu dut lanean, eta erreusitu dut familian. Badut senar ona, eta baditut bi seme, lau haur ttipi ere bai orai, eta nire semeek ere erreusitu dute beren bizia. Orai lasai naiz. Lana utzi dut, baina atea ez dut hetsia. Per-tsua eman du Ellandek hori nire erra-nez: "Berriz artio adixkidea / atea duzu zabalik / ez da bukatzen gure bidea / birunga bat da bakarrik / Ezin utzi ezin achantzi / lankide maite egina / garai ederrak zuri eskerrak / gure eskutik Martina". ●